

1969-9

Maandschrift voor

BIJENTEELT

Versijnt maandelijks

Jaargang 71 - september 1969

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Voor de honingoogst

210. Bijenuitlaat	f 1,85	glas de inscriptie „geen statiegeld“, sierlijk model, per doos van 24 stuks, inclusief doos ...	f 5,—
211. Ontzegelbak , met stander voor 8 ontzgelde raten	f 34,—	239. Plastic opdrukdeksel voor Omniaflacon , voorzien van ons verenigingseembleem per 100 stuks	f 4,—
212. Ontzegelbak , zonder stander ...	f 26,—	240. Monsterflacon 50 gram met schroefdeksel en inlage, per stuk	f 0,14
213. Ontzegelvork , roestvrij stalen naalden in kunsthars handvat ...	f 5,—	241. Monsterflacon 100 gram, met schroefdeksel en inlage, per stuk	f 0,16
214. Ontzegelmes van de beste kwaliteit	f 6,—	242. Luxe porseleinen honingpotje , bijenkorfmodel, met deksel	f 1,90
215. Kolbtoestel voor het slingerbaar maken van heidehoning. Het apparaat heeft meer dan 50 vernikkelde pennen precies op celafstand	f 30,—	243. 5 ponds honingemmer	f 1,20
216. Ericaborstel , vervangt voor de kleine imker een kolbtoestel ...	f 10,—	244. 10 ponds honingemmer	f 1,65
217. Dubbele honingzeef van ons bekende model	f 9,—	245. 25 ponds honingemmer	f 2,90
218. Kaasdoek voor het zeven van honing, 75 x 75 cm	f 1,20	246. 50 ponds honingemmer	f 4,75
219. Honingspatel , voor het uitschep- pen van gekristalliseerde honing, oersterk en roestvrij, zolang de voorraad strekt	f 7,50	247. Raathoningdooosje met cellofaan- venster en bedrukt met aan- trekkelijke tekst, per 10 stuks ...	f 2,20
- FLACONS, HONINGEMMERS**
238. **Omniaflacon** met plastic opdruk- deksel, inhoud 450 gram, in het
- HONINGETIKETTEN**
250. **Blauw etiket**, per 100 stuks ... f 2,25
251. **Etiket in kleurendruk**, ons nieuwe etiket, per 100
 f 2,25 || 252. **Etiket voor honingbokalen**, per 100 | f 2,25 |

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS - WAGENINGEN

TEL. 08370-2863 — GIRO 823276

Voor alle materialen op het gebied der moderne bijenteelt slaagt u bij ons beter. Onze kunstraat wordt gemaakt van gegaran- deerd 100% zuivere bijenwas en is daardoor beter. Ook kunnen wij u diverse soorten importhoning leveren. Vraagt onze prijslijst van materialen en honing eens aan. De prijzen vallen u altijd mee. Wij komen weer met een ruime sortering mate- rialen op de te houden bijenmarkten.

BIJENSTAND

H. T. VAN DAM & ZN.

JUBBEGA (Fr.)

Telefoon 05165 - 382

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't Land

Telefoon 2607 **Barneveld**

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs. Desgewenst KUNSTRAAT terug.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink en H. G. Maagdendans. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer. Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en speurbijtsjes. Giro 84 68 01.

Die Willem!

Ha die Willem . . .

In het juninummer blz. 92, rechterkolom, schreef Willem nader te zullen terugkomen op het schijnbaar wat ingewikkeld gestelde art. 1 sub. c. van het huishoudelijk reglement, daar ter plaatse woordelijk aangehaald. Dit artikel maakt het mogelijk dat wij als vereniging in bestuurlijke zin deelnemen in verschillende organisaties die behartiging van algemene imkersbelangen voorstaan.

We willen die instellingen bespreken in de volgorde waarin zij tot stand zijn gekomen. Het is u uiteraard bekend dat de z.g. zuidelijke bonden zijn ontstaan uit een afsplitsing van — of als u dat liever wil als gevolg van een breuk in onze vereniging.

De afgescheidenen meenden op grond van hun geloofsovertuiging niet langer lid te kunnen zijn van een algemene vereniging, hoewel vele katholieke leden onze vereniging trouw bleven en de heer Wigman — de toenmalige voorzitter — in de in 1922 te Arnhem gehouden najaars-H.B. vergadering constateerde „het te betreuren dat er een afscheiding in de vereniging heeft plaats gehad, temeer omdat die afscheiding niet geheel is geweest een beginselkwestie, er waren ook andere mindere beweegredenen in 't spel." Deze versnippering, later nog vergroot door de oprichting van de imkersbond van de A.B.T.B. en de A.N.I. was uiteraard een kwalijke zaak, die de vaderlandse bijenteelt nooit ten goede kon komen. Dit werd ook in onze vereniging ten volle beseft, hoewel wij ons als vereniging met de bijna 24.000 leden die wij in 1947 hadden, best konden redden. Terugkeer tot één vereniging bleek echter wat wij thans noemen „geen haalbare kaart".

Wel werden de reeds in 1939 begonnen voorbesprekingen tot samenwerking op wetenschappelijk gebied — door de oorlog grondig getorpedeerd — in 1947 hervat. Dank zij de activiteit

van voorzitter en H.B. en de medewerking van de besturen van de katholieke bonden — de A.N.I. wilde niet meedoen — kwam men tot overeenstemming met betrekking tot de behartiging van die zaken, die alle imkers aangaan en daaruit werd op 24 november 1948 geboren de „Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland". De akte van oprichting van de stichting is opgenomen in het maartnummer van 1959 — bladzijde 45. Zij werd in het leven geroepen door :

1. De Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland;
2. De Bond van Bijenhouders van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond;
3. De R.K. Bond van Bijenhouders van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond;
4. De R.K. Bond van Bijenhouders van de Aartsdiocesane R.K. Boeren en Tuindersbond.

Het doel van de stichting omvat :

- a. de behartiging van de algemene imkersbelangen in Nederland;
- b. de coördinering van werkzaamheden der bestaande nederlandse organisaties van bijenhouders;
- c. het instandhouden c.q. het in leven roepen van instellingen van algemeen nut op het gebied der bijenhouderij;
- d. het subsidiëren van instellingen en/of van personen op het gebied van de bijenteelt werkzaam.

Onze voorzitter werd tot voorzitter van de Bedrijfsraad gekozen en vervult deze functie nog steeds met inzet van zijn hele persoon. De doelstelling omvat dus zeer duidelijk al datgene wat betrekking heeft op de imkerij in zijn totaliteit. Dit manifesteerde zich al direct doordat de Be-

drijfsraad, die in 1949 in feite zijn werk pas was begonnen, op voorstel van de afdelingen Arnhem en Nijmegen, op grootse wijze deelneming aan de tentoonstelling „Mijlpaal" in 1950 gedurende honderd dagen in het park Sonsbeek in Arnhem gehouden, mogelijk maakte. In het Groentje van dat jaar kunt u de verslagen en foto's van de tentoonstelling vinden. En om bij het heden te blijven, ook thans is de Bedrijfsraad het orgaan dat de imkersbelangen verzorgt en adviseert bij de inrichting van de „Permanente Landbouwmanifestatie Flevohof."

Het eerste grote project wat de Bedrijfsraad binnen het kader van zijn doelstelling op zijn programma nam, was de stichting van een proefbijenstand en zo mogelijk van een wetenschappelijk instituut. Ten behoeve van de proefbijenstand werd een stuk grond in Hilvarenbeek in pacht verkregen. Een daarop aanwezige boerderij werd verbouwd en een laboratoriumruimte bijgebouwd en op 24 februari 1951 werd de „Proefbijenstand Ambrosius hoeve" officieel door Ir. A.W. v. d. Plassche, directeur van de tuinbouw, namens de Minister van Landbouw plechtig geopend. Onze rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers is directeur van Ambrosiushoeve. Het Rijk toont zijn belangstelling voor het daar verrichte werk door 70% van de kosten voor zijn rekening te nemen. De overige 30% van de kosten wordt bestreden door de toeslag op de suikerprijs. U kunt het verslag van deze opening vinden in het maanummer van 1951. Om organisatorische en administratieve redenen werd Ambrosiushoeve in een afzonderlijke stichting ondergebracht, die echter hetzelfde bestuur heeft als de stichting Bedrijfsraad. In het bestuur van beide stichtingen hebben naast onze voorzitter nog drie H.B. leden zitting.

De afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap is een organisatie van geheel andere aard. Immers het Landbouwschap steunt op de Wet op de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie, die in 1950 tot stand kwam. Deze wet geeft het schema aan voor de opzet van de zo geheten „Bedrijfschappen", die bij Algemene Maatregel van Bestuur kunnen worden ingesteld en dan een verordenende bevoegdheid hebben. Een dergelijke Alg. Maatregel van Bestuur stelde het Landbouwschap in en daarin werd ook de bijenteelt genoemd. Nu is het merkwaardige van die P.B.O. dat de bedrijfsgenoten — in ons geval dus de bijenhoudersverenigingen — zelf de wens te kennen moeten geven in het Schap te worden opgenomen en wel in die mate, dat zij representatief geacht moeten worden voor de groep — voor ons de imkers — die zij vertegenwoordigen. Omdat deze materie voor ons vreemd was en de hele P.B.O. kwestie nogal met sentiment was geladen, hield in onze A.V.

van 1952 Mr. Th. graaf van Lynden van Sandenburg een inleiding over de historische wording en werking van de P.B.O. en beantwoordde vele vragen van afgevaardigden.

Een belangrijke vraag was of men ook weer terug kon als de samenwerking in P.B.O.-verband niet bleek te voldoen. Deze vraag werd door de inleider met een volmondig „ja" beantwoord. Het slot van de discussies was dat het H.B. door de A.V. met grote meerderheid werd gemachtigd naar bevind van zaken te handelen. De voorbereiding, die uiteraard in Bedrijfsraadverband diende te geschieden, vroeg echter veel meer tijd dan was voorzien, zodat acht jaar later, in de A.V. van 1960, het onderwerp Landbouwschap nog eens uitvoerig ter sprake werd gebracht. Tal van afgevaardigden bleken nog niet geheel gerust te zijn op de consequenties en met name de vrees voor registratie van bijenvolken en heffingen daarop kwam duidelijk naar voren. Uiteindelijk werd met grote meerderheid van stemmen het tot dusverre gevoerde beleid van het H.B. t.a.v. het Landbouwschap goedgekeurd en op 24 juni 1960 werd de afd. Bijenteelt van het Landbouwschap officieel geïnstalleerd. De A.N.I. deed uiteraard niet mee. Er wordt nog steeds een zetel in het bestuur voor deze organisatie opengehouden. Degenen die zich daarin nog verder willen verdiepen kunnen een beschouwing over deze zaak en een verslag van de installatie vinden in het Groentje van september 1960. Uit deze verslagen en uit de verslagen van de genoemde algemene vergaderingen moge u blijken hoezeer de voorzitter, geruggesteund door het H.B. zich voor de totstandkoming hiervan heeft ingezet. De praktijk heeft inmiddels bewezen — men denke alleen maar aan de ten opzichte van de suikerprijs bereikte resultaten — dat deze afdeling voortreffelijk werk ten behoeve van de hele bijenhoudery doet, wat mede te danken is aan de activiteit van de secretaris van de afd. de heer P. Hilhorst.

Een gevolg van het in werking treden van de afd. Bijenteelt van het Lbs. was dat een deel van de activiteiten van onze vereniging overging naar het Lbs. Onze vereniging had destijds een „bespuitingscommissie" ingesteld, met de taak maatregelen te overwegen ter bescherming van onze bijen tegen giftige bestrijdingsmiddelen, met name op het koolzaad, en zo mogelijk te komen tot de conceptie van een aantal bepalingen, die de overheid als grondslag voor een eventuele wet zouden kunnen worden aangeboden. „Deze „Bespuitingscommissie" werd opgenomen in de „Bestrijdingsmiddelencommissie" van de afd. bijenteelt van het Lbs. In alle commissies van het Lbs. hebben vertegenwoordigers zitting van de verenigingen, die sa-

XXII. INTERNATIONALER BIENZÜCHTER-KONGRESS MÜNCHEN 1969

men de afd. bijenteelt hebben gevormd. Daarnaast werken aan deze commissies wetenschappelijke adviseurs mede, die ieder voor zich expert op hun terrein zijn. De heer Hilhorst is ambtshalve secretaris van alle commissies die door de afd. bijenteelt van het Lbs. zijn ingesteld. De vice-voorzitter van onze vereniging is voorzitter van de Bestrijdingsmiddelencommissie en vertegenwoordigt de bijenteelt tevens in de bestrijdingsmiddelencommissie van het Lbs. (de z.g. grote commissie) die nauw was betrokken bij de totstandkoming van de inmiddels in werking getreden Bestrijdingsmiddelenwet. Door de totstandkoming van deze wet is dus een deel van de opdracht van onze oude bespuitingscommissie werkelijkheid geworden. Voor wat betreft het bespuitingsgevaar op het koolzaad wist de commissie — mede dank zij het begrip en de bereidheid tot medewerken van de Polderdirectie — op de basis van een prettig onderling overleg, goede resultaten voor de imkerij te bereiken.

Een breed terrein wordt ook bestreken door de „Contactcommissie” Tuinbouw — Bijenteelt” van het Lbs. waarin voor onze vereniging het H.B. lid de heer Pater zitting heeft. Deze commissie bemoeit zich met alle gevallen waarin belangen van tuinbouw en bijenteelt samengaan of botsen. De voorwaarden voor verhuur van volken voor bestuiving en de daarvoor geldende vergoeding b.v. worden door deze commissie

vatgesteld. Ook de voorlichting aan de tuinbouw loopt ten dele over deze commissie.

In de „Komkommercommissie” van de afdeling Bijenteelt Lbs. is onze vereniging met vier leden vertegenwoordigd. Deze commissie heeft de weinig benijdenswaardige taak de moeilijkheden op te lossen die ontstaan als gevolg van de acties van komkommertelers om een verbod tot het houden van bijen te verkrijgen, althans de nadelen voor de imkers zoveel mogelijk te beperken.

Deze commissie tracht, indien tijdig gewaarschuwd, het in het leven roepen van dergelijke verordeningen te voorkomen en als dat niet mogelijk is, een voor de imkers gunstige regeling tot stand te brengen. Het lijkt erop dat het werk van de commissie ook op het terrein van het tot stand brengen van meer algemeen geldende regelen vrucht zal gaan afwerpen. In de commissie leeft de hoop dat afschermen van kassen en de voortgang in het tot ontwikkeling brengen van een zaadloze komkommer uiteindelijk deze commissie overbodig zullen maken. Een tweetal andere commissies, waarin onze vereniging is vertegenwoordigd zijn op het ogenblik bij gebrek aan actuele problemen op haar terrein, van minder belang en kunnen onbesproken blijven.

Naast de commissie van de afd. Bijenteelt Lbs. waarin dus in samenwerking met de andere bijhoudersverenigingen — uitgezonderd de

A.N.I. — nuttig werk ten behoeve van alle imkers — ook de A.N.I. leden — wordt gedaan, kent onze vereniging nog een zestal commissies die of het normale bedrijf op gang moeten houden, zoals de commissie afd. Handel en de commissie van Redactie of zijn gespecialiseerd. Deze zijn: de Koninginneteeltcommissie; de Juridische Commissie; de Commissie Examen Practisch Imker; de Commissie Nationale Honingtentoonstelling.

Het doel van deze commissies komt voldoende tot uiting in haar benaming. De namen van de leden van de leden van deze commissies en de namen van de H.B. leden worden krachtens art. 43 van het H.R. telkenjare in het januarinumnummer van het orgaan vermeld.

Willem hoopt dat deze artikelenserie, hoewel verre van volledig, vele leden en met name zij die nog niet zolang lid zijn enig inzicht heeft gegeven in de organisatorische opbouw en werk-

zaamheden in de top van onze vereniging. Hoe dit zo gegroeid is komt vrij aardig naar voren uit de notulen van de H.B. — en algemene vergaderingen, zoals die regelmatig in het maandblad zijn opgenomen. Het nalezen van deze verslagen over een langere periode b.v. van na de bevrijding geeft een goede kijk op de activiteiten van de vereniging en een inzicht in het hoe en waarom van de huidige organisatie. Het ware te wensen dat in elke afdeling telken jare een stel maandschriften werd ingebonden en aan de afdelingsbibliotheek werd toegevoegd of door de secretaris bij zijn stukken werd bewaard. Het heeft Willem heel wat moeite gekost om de Groentjes van het eerste nummer af tot 1935, toen hij lid van de vereniging werd, machtig te worden, maar het is een bezit van onschatbare waarde en de bestudering ervan vervult je met respect voor alle moeite die onze voorgangers en velen die ook thans nog actief zijn, voor de bijhouderij hebben gedaan.

Genezing van darrebroedige volken nu mogelijk

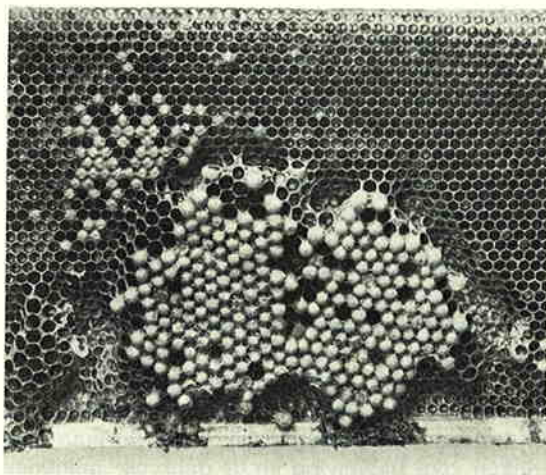
Als men het verlies, dat de imkers ieder jaar lijden door darrebroedigheid van volken, op slechts vijf percent stelt, dan is dat percentage zeker aan de lage kant. Als we in staat zouden zijn deze volken te genezen, dan betekent dat voor de ongeveer 70.000 volken, die we in Nederland houden, een winst van 3500 volken per jaar. In de D.D.R. (Oost-Duitsland) worden 520.000 bijenvolken gehouden en G.K.Z. mei 1969 becijfert het verlies dat de imkers in dat land lijden door darrebroedigheid van volken op rond twee miljoen Mark per jaar, een bedrag dat een nader onderzoek zeker rechtvaardigt. Dat onderzoek is verricht door J. Bauer, die in het kader van een proefschrift, dat tot stand kwam in het Zoölogisch Instituut te Halle, deze uitdaging heeft aangenomen. En hij heeft het probleem opgelost. Uit het resultaat van zijn werk nemen we het volgende over.

Het is mogelijk darrebroedige volken te genezen. Na het invoeren van een koningin vindt het volk de weg naar het normale ontwikkelingspatroon weer terug. Om dat normale ontwikkelingspatroon weer te bereiken is het vóór alles nodig, dat de koningin definitief in het volk wordt opgenomen en dat de eierleggende werkbijen het leggen van eitjes staken. Na korte tijd heeft zich dan weer het evenwicht hersteld tussen de koningin als eierlegster en de werkbijen, die alle

verdere instincten tot hun recht laten komen, die voor de instandhouding van het volk van belang zijn.

Alkohol met morfine

Enige jaren geleden kon Hüsing tijdens een bezoek aan Ir. Hans Ruttner te Lunz am See opmerken, dat in Oostenrijk darrebroedige volken nieuwe koninginnen toegezet kregen waarbij gebruik gemaakt werd van een alcoholische morfine-extrakt. De wetenschappelijke en imker-

Bultbroed

technische belangstelling daarvoor en niet in de laatste plaats de vraag, in welke mate men deze methode om darrebroedige volken te genezen voor algemeen gebruik onder de imkers kon propageren, leidden ertoe, dat Bauer opdracht kreeg in het kader van zijn onderzoek in verband met zijn promotie deze vragen te onderzoeken en de verdere ontwikkeling van de op die wijze behandelde volken na te gaan.

Alkohol alleen is voldoende

Allereerst stelde hij vast, dat zich bij de extractie van de morfine uit de bloeknoppen van de Papaver somniferum slechts een zo gering alkaloidengehalte langs papierchromatografische weg liet vaststellen, dat het vermoeden rees, dat het in dit geval helemaal niet ging om het morfinegehalte van de alkohol, maar dat het de alkohol zelf was, die deze verbazingwekkende en tevens zo gewenste uitwerking had. Deze uitwerking kan in laatste instantie slechts daarop berusten, dat de alkohol een verandering teweegbrengt in het gedrag van de werkbijen ten opzichte van de koningin. We weten uit langdurige ervaring dat een koningin, die op de gebruikelijke wijze in een darrebroedig volk wordt ingevoerd, geen verandering bewerkt in de stemming van de werkbijen, die zich bezig houden met de eierleggende werkbijen.

Bauer kon het invoeren van een nieuwe koningin in een darrebroedig volk dan ook met absoluut succes bereiken met alcoholische dranken als wodka en cognac. Dit bewijst, dat alleen de alkohol de werkzame faktor is.

Het recept

Als resultaat van zijn proeven geeft Bauer een recept, dat men gebruiken kan, als men een koningin invoert in een darrebroedig volk. Als men deze operatie toepast, treedt er in het behandelde volk een zekere onrust op. Als gevolg van deze onrust heeft de ingevoerde koningin de neiging om de verontruste kast door het vlieggat te verlaten. Daarom doet men er goed aan, het vlieggat vooraf door een strook koninginnerooster af te sluiten.

Men geeft het volk op de bodemplank een schaalpje met een bepaalde hoeveelheid alkohol (Prima-Sprit). Tegelijkertijd of direkt daarna wordt de koningin in een open invoerkooitje in de kast gebracht.

De nodige hoeveelheid alkohol is afhankelijk van de grootte van de kast. Als voorbeeld wordt gegeven: 15 à 20 milliliter alkohol voor een kast met tien ramen. (Uw vertaler tekent hierbij het volgende aan: In Oostenrijk en Oost Duitsland gebruikt men hoofdzakelijk van achteren behandelbare kasten.

Daarin kan men gemakkelijk het schaalpje **onder** de raten schuiven. In onze van boven behandel-

bare kasten is dat niet zo eenvoudig maar we vragen ons af of toediening van **onderen** in dit geval essentieel is. Wellicht zou onze proefbijstand Ambrosiushoeve dat kunnen uitzoeken?)

Voor grotere of kleinere kasten geeft men naar verhouding meer of minder.

Zijn alle darrebroedige volken te genezen?

We weten, dat darrebroedigheid in ieder jaargetijde, onder omstandigheden die per volk verschillend zijn en onder allerlei klimaatomstandigheden kan optreden. Daarom is het noodzakelijk te weten wanneer, onder welke volks- en klimaatomstandigheden en in welk jaargetijde men een darrebroedig volk een koningin kan geven en tenslotte welke koningin men gebruiken kan, een eenjarige of een oudere, een bevruchte of een onbevruchte.

De proeven van Bauer hebben uitgewezen, dat darrebroedige volken gedurende heel het aktieve bijenseizoen, onafhankelijk van de weersomstandigheden en ongeacht de tijd gedurende welke het volk reeds darrebroedig was, genezen kunnen worden en dat zowel jonge als oudere, bevruchte als onbevruchte koninginnen worden geaccepteerd.

Hierop bestaat echter één uitzondering: een volk, dat darrebroedig **uitwintert**, kan **niet** worden genezen.

Wat veroorzaakt de genezing?

De genezing van een darrebroedig volk berust, zoals uit het voorgaande blijkt, in de eerste plaats op het feit dat een koningin altijd wordt geaccepteerd door een darrebroedig volk, dat met alkohol werd behandeld, ook al zijn de omstandigheden verschillend.

Dat het volk zijn normale ontwikkelingsritme terugvindt kan alleen worden verklaard uit de toestand, waarin zich de eierstokken van de werkbijen bevinden. Onder de invloed van de ingevoerde koningin, die uit haar kaakklier het feromoon afscheidt, wordt niet alleen de samenhang van het volk hersteld, maar gelijktijdig ook een remmende werking uitgeoefend op het vormen van eitjes in de eierstokken van de eierleggende werkbijen. Het aantal werkbijen, die nog ontwikkelde eitjes in hun eierstokken hebben, loopt terug naarmate de koningin langer in het volk verblijft, dus naarmate het contact tussen koningin en werkbijen langer duurt.

Na ongeveer zes dagen vindt men vrijwel geen eierleggende werkbijen met ontwikkelde eitjes meer in het volk.

Het feromoon van de ingevoerde koningin bewerkt een degeneratie van de reeds gevormde eitjes. Tegelijkertijd wordt de vorming van nieuwe eitjes onderdrukt, zodat in betrekkelijk korte tijd het normale ontwikkelingsritme van het volk weer bereikt is.

Kunnen eierleggende werkbijen vliegen?

Men nam vroeger aan, dat eierleggende werkbijen niet kunnen vliegen en men stootte daarom het darrebroedige volk een eind voor de stal van de raten af, om de eierleggende werkbijen kwijt te raken.

Bauer toonde bij zijn proeven ondubbelzinnig aan, dat deze theorie onjuist is. Onder de afgestoten bijen, die niet naar de kast terugkeerden, vond hij 7 procent bijen met legrijpe eitjes. Maar niet minder dan 10% van de bijen die wel naar de kast terugvlogen, hadden legrijpe eitjes in hun eierstokken. De eierleggende werkbijen kunnen dus evengoed vliegen als de andere bijen, die naar hun kast terugkeren.

Onder die andere bijen bevinden zich ook nog een aantal, welker eierstokken bezig zijn zich te ontwikkelen voor het leggen van eitjes.

Bauer heeft een uittreksel van zijn in 1967 gereedgekomen dissertatie gepubliceerd in „Information“ der VVB Tierzucht Lehr- und Forschungsanstalt für Bienenzucht, Tälermühle, Band 2, 1968, Heft 3.

Darrebroedige wintervolken

Prof. Dr. J. O. Hüsing van de Martin-Luther-Universiteit te Halle-Wittenberg voegt aan het artikel, dat wij hierboven vertaalden, nog enige opmerkingen toe over de eerste waarnemingen die betrekking hebben op de genezing van darrebroedige wintervolken.

De resultaten van de dissertatie van mijn leerling J. Bauer hebben ontwikkelingen op gang gebracht, die van twee kanten bijzondere aandacht verdienen; enerzijds de vraag naar de mogelijkheid om darrebroedige volken te genezen en anderzijds naar de techniek van het invoeren van een nieuwe koningin in een volk. Over het laatste onderwerp kunnen in de loop van dit jaar nadere gegevens verwacht worden. Voorrang heeft op dit ogenblik de vraag naar de genezing van darrebroedige volken. De daarover intussen gepubliceerde gegevens tonen aan, dat in de loop van de zomerse vegetatieperiode van de bijenvolken het invoeren van koninginnen in darrebroedige volken gelukt.

Van bijzonder belang is de vraag of ook darrebroedig uitgewinterde volken gered kunnen worden, door ze een nieuwe koningin te geven. Deze vraag heeft ook economische betekenis omdat die volken immers met de nodige suikervoorraad de winter zijn ingegaan.

Om niet al bij voorbaat de betekenis van de verworven kennis over de mogelijkheid om darrebroedige volken te genezen, te onderschatten, geven we nu reeds de resultaten van de desbetreffende waarnemingen.

Vooropgesteld zij, dat overwinterde darrebroedige volken op dit ogenblik **nog niet** genezen

kunnen worden. Dat ligt niet aan de techniek van het invoeren van een koningin in zulke volken.

Overwinterde darrebroedige volken nemen namelijk evengoed een koningin aan als volken, die in de zomer darrebroedig worden. Maar zo'n volk is niet genezen zolang de ingevoerde en ook aangenomen koningin geen invloed op het volk kan uitoefenen. De eierleggende werkbijen in het volk ondergaan die invloed niet en daardoor wordt het volk niet genezen.

De tot nu toe verrichte proeven en waarnemingen hebben ons het volgende geleerd. Darrebroedig uitgewinterde volken nemen weliswaar ingevoerde koninginnen aan, maar zo'n koningin krijgt klaarblijkelijk niet de verzorging die ze nodig heeft, zodat ze zelf niet begint met het leggen van eitjes.

De eierleggende werkbijen blijven nog in geringe mate werkzaam. Het darrebroed, dat ontstaat, wordt verzorgd en het volk wordt hoe langer hoe zwakker.

Voorbeeld

Eén geval moge als voorbeeld gegeven worden. Begin mei bleek, dat een overwinterd volk darrebroedig geworden was. Opgemerkt wordt dat de bijenstal van de schrijver aan de noordkant van een hoog gebouw staat. De volken kwamen daardoor laat tot ontwikkeling en om die ontwikkeling niet te storen werden de volken betrekkelijk laat voor de eerste maal nagekeken.

Eind mei was de ingevoerde koningin nog aanwezig zonder dat het beeld van de darrebroedigheid van het volk veranderd was. De bijen schonken klaarblijkelijk weinig aandacht aan de ingevoerde koningin.

Omstreeks half juni zat er in het volk een gesloten koninginncel. Uit het mikroskopisch onderzoek bleek, dat er een darrelarve in de koninginncel zat. Op hetzelfde tijdstip waren er nog enige verzegelde darrecellen in het volk aanwezig, maar de larven waren gestorven doordat de broedtemperatuur niet meer hoog genoeg kon worden gehouden als gevolg van de geringe volkssterkte.

De voedselvoorraad was zoals we dat bij darrebroedige volken gewend zijn: er was rijkelijk stuifmeel aanwezig.

Ook een raam met verzegeld werksterbroed, dat we eind mei in het volk hadden gehangen, kon de verzwakking van het volk niet keren. De jonge werkbijen die van dat raam afkomstig waren, zullen wel verantwoordelijk zijn voor het aanzetten van de koninginncel.

Als gevolg van zijn zwakte kreeg het volk veel last van wasmotten.

Een verklaring van deze verschijnselen kan op dit ogenblik nog niet worden gegeven. Vert. G.

Uit het sticht

Stichtse Honingkeuring in november

In november zal het in Bunnik de 2e prov. Stichtse Honingkeuring en tentoonstelling worden gehouden. Deelgenomen kan worden door afdelingen en individuele imkers. Voor de laatste ook buiten de prov. Utrecht. De afd. Bunnik-Houten heeft reeds een wisselbeker beschikbaar gesteld voor de afd. die het hoogste aantal punten zal behalen. Nadere mededelingen in het oktober-nummer, inlichtingen Adm. afd. Bunnik, Achterdijk 22, Bunnik, tel. 03405-1305.

Korfvlechtskursus in Driebergen

Door de afd. Driebergen wordt dit najaar weer gestart met een cursus Korfvlechten. Men kan zich reeds voor deelname opgeven bij de heer P. J. Beens, v. Vollenhovenpark 21, Driebergen, tel. 03438-3650.

Uitwisseling Bunnik-Zuid-Limburg

Op 13 en 14 september brengen de Zuidlimburgse imkers een uitwisselingsbezoek aan de afd. Bunnik-Houten. Excursies naar diverse bijenstanden, volkstuinten, fruittuinen staan op het programma. Zaterdagavond 13 september is er een gezellige bijeenkomst van de afd. Bunnik-Houten met de gasten in Klein Resto te Bunnik (bij de Fruitveiling). Ook leden uit andere afdelingen zijn eveneens welkom. Volledig programma in Bijennieuws van september.

Cursussen te Bunnik

De inschrijving is weer opengesteld voor een nieuwe cursus voor beginners (de praktijkcursus dus welke zal aanvangen februari 1970). Ook wordt weer gestart met een cursus voor gevorderden (ontwikkelingscursus Bijenteelt) in november a.s. Getuigenschrift van een beginnerscursus is voor deze cursus verplicht. Aanmelden Adm. afd. Bunnik, Achterdijk 22, Bunnik, tel. 03405-1305. C. P.

Darrebroed en zwermgevaar

De redactie van mijn Belgische collega Soetewey lokt commentaar uit over bovengenoemde beschouwing mijnerzijds in ons Maandschrift van mei j.l.

De stelling, dat een biologisch verband bestaat tussen het verschijnen van darrebroed en het zwermen van bijenvolken is m.i. onbetwistbaar. Trouwens, de heer Soetewey geeft dit in zijn artikel ook toe.

Dit staat even vast als het feit, dat aan het zaad van een plant een bloem voorafgaat.

De heer Soetewey bestrijdt de stelling, dat bijenvolken ieder jaar zwermen en haalt een boekje aan van Harold Armitt, die beweert dat goed ontwikkelde volken éénmaal in drie of tweemaal in vijf jaar zwermen.

Gedurende meer dan twintig jaar ervaring met ongeveer 40 volken is dit bij mij nooit voorgekomen en ik heb dit bij anderen ook nooit kunnen waarnemen.

Volken, die niet zwermen, zijn volgens mijn ervaring in zeer slechte conditie of hebben hun vliegbijen verloren (bespuiting met giftige stoffen). Deze kunnen de kracht niet opbrengen om darrebroed en moerdoppen te verzorgen (geen vliegbijen betekent gebrek aan stuifmeel of mogelijk vergiftigd stuifmeel, waardoor óók nog een aantal larven bezwijken).

Uw voorbeeld van de heer R. S. te Hoogstraten is allerminst overtuigend voor uw stelling.

Als ze op de ene plaats zwermen doen ze dat elders ook. Zwermen heeft niets te maken met de plaats waar de volken staan, tenzij ze door vijanden worden bedreigd, zonder dat wij het weten (in zo'n geval zwermen ze misschien niet).

U schrijft, dat de heer R. S. met Italiaanse en Kaukasische rassen imkert. Mag ik vragen, hoe hij het klaarspeelt twee verschillende rassen op zo'n stal te houden zonder dat deze tot tutti-frutti degenereren? Heeft hij wellicht gedreseerde darren?

Nogmaals, bijenvolken zwermen niet om eventueel „paraat” te zijn, maar omdat zwermen een noodzakelijke functie is in het voortplantingsproces, waarvan ook de darren een onderdeel uitmaken.

Wij maken maar al te vaak de fout onze bijen een zeker doelbewust denkvermogen toe te schrijven. Bijen „denken” niet en kunnen geen zgn. plannen maken, al gebruiken we nog dikwijls de uitdrukking „ze maken zwermplannen”. Zwermen is een biologische noodzakelijkheid, die de instandhouding van de soort tot „gevolg” heeft.

Of „zwermen” een „gevaar” is, hangt af van de wijze, waarop men imkert. Zwermen op zichzelf houdt geen gevaar in. Het veroorzaakt in het algemeen geen ongelukken. Wie voor honing bijen houdt, moet het zwermen beperken, wie voor bijen imkert, bijv. voor verkoop van zwermen of volken, laat ze maar zwermen en kan hoogstens wat heidehoning winnen als hij vóór de heidebloei zijn volkjes verenigt en dus zijn zwermen weer likwideert. Ik wil hem graag helpen hopen, dat hij zijn kostbare (?) zwermen niet kwijt is, vóórdat hij ze heeft kunnen scheppen. Wij maken in ons land in het algemeen kunst-zwermen (veggers), om te voorkomen, dat ze zwermen zonder dat wij het bemerken. (We zijn

nog niet zover, dat ze vóór hun vertrek even op de bel drukken om ons goedendag toe te wuiven).

We kunnen dan het hele verdere verloop berekenen en op tijd maatregelen treffen tegen nazwermen en lopen het minste risico onze zwermen te verliezen.

Uw theorie, dat zwermcellen betere moeren leveren dan redcellen kan ik onderschrijven, ofschoon dit in de praktijk niet altijd klopt.

Moeren uit „zwermcellen“, die onder ongunstige weersomstandigheden tot ontwikkeling zijn gekomen door gebrek aan stuifmeel, moeten het afleggen tegen moeren uit redcellen, die onder betere weersomstandigheden zijn opgegroeid. De voedselpositie gedurende de larve-periode, en vooral de stuifmeelpositie, speelt hierbij een belangrijke rol. Als ze door slecht weer niet kunnen uitvliegen, komt er geen stuifmeel binnen. Hetzelfde geldt bij verlies van vliegbijen in de periode waarin de larven in de moerdoppen moeten worden gevoed.

Wij imkeren in ons land in hoofdzaak voor honing, maar er worden de laatste jaren ook veel bijenvolken gevraagd voor bestuiving van verschillende soorten fruit en augurken. De honing-imkers gaan meestal naar koolzaad en moeras-andijvie in de IJsselmeerpolders, waar vooral op de dijken ook nog veel witte klaver voorkomt.

Voor deze mensen is het maken van kunstzwermen onvermijdelijk en dan is het van belang te weten wanneer hun volken zwermrijp kunnen zijn, want ze komen er niet elke dag kijken. Sommigen zoeken de oude moer en knijpen haar dood, breken alle eventuele moerdoppen weg, laten 13 dagen later één redcel uitlopen en breken opnieuw alle doppen (nu redcellen) weg. Ze houden en nu sterke volken, maar desniettemin gaan er nog veel zwermen verloren, omdat men niet op tijd heeft ingegrepen.

De theorie klopt wel, maar de praktijk laat nog wel iets te wensen over. Bovendien kost het vinden van moeren in zwermrijpe, dus overvolle, volken meer tijd dan nodig was om het desbetreffende zinnetje neer te schrijven. Het lijkt zo simpel, maar het kost meer tijd dan het maken van vegers en vooral als de moer er de vorige dag met een zwerm vandoor gegaan is en er nog eitjes aanwezig zijn. En maar zoeken zonder iets te vinden, geen moer en ook geen zwerm. Maar ach, als alles ook zo precies „volgens plan“ zou verlopen, zou er ook geen „spanning“ meer in zitten en lijkt het, alsof je die honing niet verdiend hebt. En zo zien we maar weer, vriend Soetewey, het kost nog heel wat hoofdbrekens al eer de oogst van onze zoete wei in potjes zit.

O. de Vries

Heide slingerhoning is toch lekkerder

Over smaak valt niet te twisten, zegt het spreekwoord, maar toch zullen velen het met mij eens zijn, dat heidehoning van onze binnenlandse honingsoorten de kroon spant. De geur en de smaak, die samen de beoordeling lekker of niet lekker bepalen, winnen het van die van koolzaad, appel, peer, acacia en lindebloesemhoning.

Hoewel heideraathoning als het summum geprezen wordt, vind ik, dat deze toch een wat bittere bijmaak en vooral nasmaak heeft, die bij de heideslingerhoning ontbreekt. De Spaanse oranjebloesem- en de Franse thijmhoning zijn van de buitenlandse honingsoorten hiermede vergelijkbaar, maar het is voor ons een uitzondering deze te kunnen proeven.

Veel moeite en inspanning getroost ik mij ieder jaar weer, om met kolben en slingeren en met een straalkachtje onder de honingslinger, de edele heideslingerhoning uit de raten te peuren.

Als men niet stevige, zwarte, oude raat in de honingkamer gehangen heeft, dan levert deze slingerij ook nog vele gebroken raten op, met alle ergernis en extra werk vandien.

Verleden jaar had ik bij toeval enkele honingkamer kunstraten boven het rooster gehangen en deze werden uitgebouwd en vol heidehoning gebracht. Toen ik deze met een spatel eraf krabde, ging dit boven verwachting goed, omdat de niet bebroede, uitgebouwde raat zeer dunne wandjes heeft en zich gemakkelijk van de tussenwand laat afkrabben.

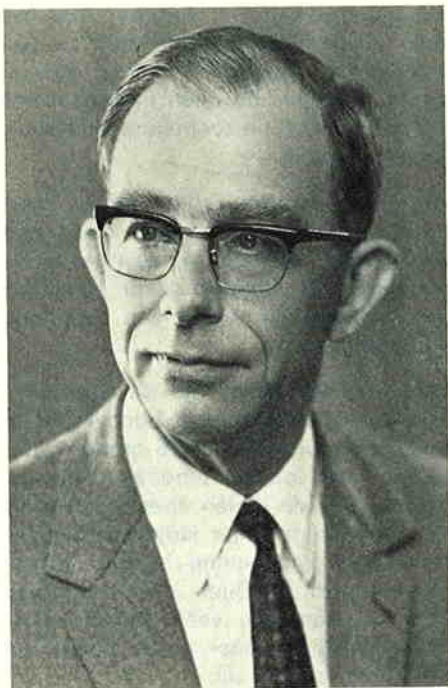
Ik was zo enthousiast over deze ontdekking, dat ik het dit jaar uitsluitend ga toepassen: het spaart kolben en slingeren!

Graag beveel ik deze „schraapmethode“ in uw aandacht aan en ben benieuwd, of andere imkers eenzelfde goede ervaring hebben.

M. Naeff, Huizen (N.H.).

Wij stellen u voor:

De nieuwe secretaris-penningmeester de heer

G. v. d. Weert

Zoals u bekend is heeft de heer J. Spaans per 1 augustus j.l. het dienstverband met onze vereniging verbroken. De Heer Spaans heeft in de vervulling van zijn taak niet die voldoening gevonden, die hij daarvan verwachtte. Niettemin zegt het H.B. hem dank voor hetgeen hij voor de vereniging heeft gedaan.

Zijn opvolger, de heer G. v. d. Weert heeft 4 augustus j.l. zijn werkzaamheden op het Bijenhuis aangevangen. De heer v. d. Weert, die reeds jaren lid van de afd. Rotterdam is, heeft een ruime ervaring in het vrije bedrijf, kent de handelsadministratie uit eigen ervaring en heeft ook nog enige tijd in de ambtelijke sector gewerkt, zodat hij wat betreft wel geen onoverkomelijke moeilijkheden zal ontmoeten. Wij moeten echter wel in het oog houden dat er geen gelegenheid is geweest de hr. v. d. Weert op de normale wijze in te werken. Hoewel H.B. en accountant hun uiterste best doen dat nadeel zo goed mogelijk op te vangen, zal het eerste jaar voor onze secretaris bijzonder moeilijk zijn. Het H.B. vraagt de leden dan ook dringend hier begrip voor te hebben en onze nieuwe functionaris welwillend tegemoet te treden. Met wat goede wil van weerszijden „Sal het waerachtigh wel gaen.”

UIT DE JAAGKIEPS

YOGHURT MET HONING

Scottish februari vertelt, dat men tegenwoordig allerlei fruitsmaakjes aan yoghurt toevoegt om die aangenamer van smaak te maken. Als u yoghurt zonder een van die smaakjes koopt, kunt u er een smakelijk dessert van maken door er eenvoudig een theelepel vloeibare honing aan toe te voegen en die er goed door te roeren. Dat wordt ook aanbevolen als een goed geneesmiddel tegen hardnekkige constipatie. Bent u bang voor uw lijn en houdt u van een slankmakend dieet? Wees niet bezorgd; probeer yoghurt met honing. Het is een supervoedsel. Aldus Scottish. (Uw rubriekschrijver is ook nogal een honing-lekkerbek. Hij past het eerstgenoemde recept zelf ook toe, maar nog een beetje geraffineerder. Het luidt aldus: Pel een of meer bananen. Snijd ze in een kom aan schijfjes. Prak ze met een vork goed fijn. Roer er daarna met de vork per banaan een eetlepel honing door. Roer dit mengsel door de yoghurt. Toevoeging van suiker is niet meer nodig. Dit banaan-honing-mengsel gieten we ook wel over kommetjes met vla, die we als dessert gebruiken. Eet smakelijk!)

OVERWINTFREN OP TWEE BAKKEN

Dit is een vraagstuk, dat onze Duitse collega's nog steeds bezig houdt. Zij hebben meest van achteren behandelbare kasten. Zo'n kast heeft dikwijls tussen broedkamer en honingkamer een houten tussenbodem, die niet verwijderd kan worden. In een gat in deze tussenbodem kan desgewenst een koninginrooster worden aangebracht. Daarvoor hebben sommige kasten een koninginrooster van vrij dikke houten staafjes. Na deze toelichting het volgende bericht.

In Die Biene februari vraagt een imker, wat er gebeurt als men in zo'n kast een volk op twee broedbakken overwintert en de bijentros gedurende de winter, bij koud weer, voor een deel in de onderbak zit en voor de rest in de bovenbak. Dr. Dreher beantwoordt deze vraag. Als men een bijenvolk op twee bakken overwintert, moet

men rekening houden met ons klimaat, zegt hij. Wat mogelijk is in landen met zachte winters, waar de bijen nooit een echte wintertros vormen, is bij ons niet mogelijk.

Bij ons (in Duitsland en dus ook in Nederland) moeten bijen en koningin **als tros in zijn geheel** zonder moeite van de ene bak in de andere kunnen komen. Gebeurt dat niet, dan bestaat het gevaar, dat de wintertros in twee delen verdeeld wordt en dat een deel, gewoonlijk het onderste, ten gronde gaat. In Amerikaanse stapelkasten (en ook in onze simplex- en spaarkast) zijn de afstanden tussen de, raten van de onderbak en de bovenbak klein. Bovendien zijn de raamlatjes dun. De bijen bouwen daar was overheen. Bij de meeste Duitse stapelkasten zijn de tussenruimten groter en bij de achterbehandelingskasten zelfs zeer groot. Wij verwijderen (in Duitsland) meestal de tussenbouw tussen de bovenste en de onderste raten omdat die bij onze ingrepen hinderlijk is. In het koude jaargetijde moet de wintertros zonder hindernissen van de ene bak in de andere kunnen komen.

In hetzelfde nummer keert Jakob Schwinn zich tegen de praktijk van vele imkers, die hun bijen in een zo klein mogelijke ruimte overwinteren. In de nazomer en in de herfst kan zo'n volk zich niet vrij ontwikkelen. De winterzit van het volk en de plaats, waar het wintervoedsel wordt opgeslagen, zijn in dat geval onnatuurlijk. En de bijen zitten wel in een warmere ruimte, maar ze zitten desondanks toch niet warmer, omdat ze in de winter niet de hele kastruimte verwarmen, maar alleen de bijentros. In een te kleine en bovendien nog goed geïsoleerde ruimte vormt een volk alleen bij zeer lage buitentemperatuur een dichte wintertros. Gewoonlijk zitten de bijen in zo'n kleine ruime niet dicht op elkaar en te onrustig; ze gebruiken méér wintervoedsel, maar ze verbruiken door die grotere activiteit óók zichzelf, zodat we veel „oude” voorjaarsbijen krijgen.

VADERS BIJEN

Léon Schock las de notities nog eens na, die zijn vader omstreeks 1920 in zijn met was en propolis besmeurde aantekenboek schreef. We vertalen er een paar van.

Iedere volksvertegenwoordiger in gemeente of staat moest minstens één bijenvolk houden en behandelen. Hij zou veel kunnen leren van de eendracht en de harmonie, die in een bijenstaat heersen.

Als men in het voorjaar ziet, dat een volk goed is en dat het voldoende voorraad heeft, behoeft

men geen jacht te maken op de koningin. In het voorjaar mag men geen ramen achterstevoren in de kast terughangen of op een andere plaats hangen. Afkoeling van het jonge broed kan het gevolg zijn en dat is zeer schadelijk.

Zwakkelingen, die in het voorjaar roer hebben, kan men het beste afzwavelen, daar ze gewoonlijk ook Nosema hebben. Dit moet des avonds gedaan worden, als de bijen niet meer vliegen. De bijenwoning en de toebehoren daarna zorgvuldig schoonmaken.

Bij het verenigen van volken en als men een volk een nieuwe koningin geeft, moet men des avonds een liter voer één op één geven. Goede honingvolken zijn namelijk zeer terughoudend met het broeden als er niet een overvloed van voedsel aanwezig is.

De linde honingt alleen als de nachten warm zijn, als de luchtvochtigheid hoog is en als de middagtemperaturen 20 tot 25 graden zijn. Bovendien moet de lucht bedekt zijn. Ook de standplaats van de linden speelt een grote rol. Linden langs wegen met sloten opzij honingen goed. Zuivere linderhoning is zeer waardevol, maar zeer zeldzaam. Bijen, die op onderaardse wateraders staan, zijn veel vlijtiger maar ook zeer steeklustig. In ieder geval vliegen ze des morgens veel vroeger uit.

Als de frambozen bloeien en het weer goed is, dan slapen de bijen op de bloeiende struiken. Men kan het afkomen van een zwerm enkele uren vertragen, door een flinke handvol zaagsel op de bodemplank te strooien. Een zwerm verlaat haar woning niet, voordat die geheel schoon is.

De lijfspreuk van deze oude imker luidde: Tevredenheid is óók een kunst. We lazen dit alles in Luxemburgische februari.

OPVOEREN VOOR DE WINTER

Imker Bremer meent, dat het opvoeren van onze volken voor de winter een ingreep is, waarvan wij ons de gevolgen te weinig realiseren.

Hij schrijft in Rheinische maart:

Wij moeten ons eindelijk vrij maken van de gedachte, dat het opvoeren van onze volken de bijen geen schade berokkent, maar zo mogelijk zelfs gunstig werkt omdat een groot aantal oude bijen daardoor afgewerkt raakt en niet mee overwintert. Daarmee raken we dan meteen een groot aantal door Nosema aangetaste bijen kwijt, want juist die oude bijen zijn meestal de sterkste Nosemadragers, zo zegt men.

We kennen allemaal wel de gevolgen van een

sterke zomerdracht: hoewel er in die tijd een enorme toevloed van jonge bijen is, gaan de volken toch nog in sterkte achteruit. Maar, dat najaarsvoeding van de bijen de volken verzwakte, gelooft men eenvoudig niet, hoewel het snel opvoeren van de volken toch overeenkomt met een sterke dracht. Door het opvoeren van de volken in september doen we precies hetzelfde, wat de natuur doet als in de vroege herfst door tegennatuurlijke omstandigheden de knoppen van onze gewassen gaan uitbotten. Door de wintervoeding scheppen we óók zo'n tegennatuurlijke toestand. De daarbij verbruikte kracht van een volk kan in het voorjaar niet nog eens worden gebruikt, ze kan niet bovendien nog dienen om warmte te produceren en om voorjaarsbroed te verzorgen.

Wie het eens meegemaakt heeft hoe volken, die niet gedwongen waren om in de herfst broed te verzorgen en het wintervoer te verwerken, zich het volgende voorjaar ontwikkelen, gaat wel twijfelen aan de juistheid van het late voeren en het late broeden en hij gaat wel zoeken naar middelen om zijn volken te ontsien.

Bremer heeft al meer over dit onderwerp geschreven en de kritiek is hem niet bespaard gebleven. Om zijn collega's te overtuigen, heeft hij na de zomerdracht, in juli en augustus, een deel van zijn volken langzaam voor de winter opgevoerd en de andere volken heeft hij, zoals te doen gebruikelijk is, eind september het wintervoedsel toegediend in de vorm van suikerwater één op één. Reeds in januari kan hij zien, dat de laat opgevoerde volken zeer zwak waren en hoogstens zes straten tussen de raten bezetten, terwijl de vroeg opgevoerde volken zeven tot negen straten bezetten.

Bremer herinnert ons er nog aan, dat ook vele Amerikaanse imkers hun volken niet in september opvoeren, maar er een op reserve gehouden honingkamer met verzegeld voedsel op zetten. Voor imkers, die late-dracht hebben op heide of zeeaster, lijkt het ons geen gemakkelijk probleem, dat Bremer opwerpt. De imkers, voor wie de dracht eind juli al afgelopen is, staan er iets gemakkelijker voor. Ze moeten dan hun bijen natuurlijk wel overvloedig ruimte laten om te broeden en om het toegediende voedsel op natuurlijke wijze op te slaan. De heide- en zeeaster-imkers zijn wel gedwongen laat te voeren tenzij ze, bijvoorbeeld in een drachtloze periode, het voorbeeld van de door Bremer genoemde Amerikaanse imkers volgen en ieder volk reeds dan zijn wintervoedsel laten opbergen en verzegelen in een honingkamer, die daarna tot de herfst bijenvrij opgeborgen wordt.

Imkers, die het proberen, moesten de redactie van ons Groentje eens over hun ervaringen berichten.

HOVEEL HONING?

In Luxemburgische maart vinden we weer eens cijfers van de Russische onderzoeker Joirisch over de drachtwaarde van enige planten, die we hier overnemen. (Men zij echter voorzichtig met het toepassen van deze cijfers op onze streken.)

Mosterd: 40 kg honing per ha.

Bergahorn: 200 kg per ha.

Veldahorn: 1100 kg per ha.

Heide: 200 kg per ha.

Framboos: 70 kg per ha.

Linde: 16 kg per boom, 1000 kg per ha.

Luzerne: 380 kg per ha.

Phacelia: 500-1000 kg per ha.

Koolzaad: 8 kg per volk, 50 kg per ha.

Acacia: 1700 kg per ha.

Witte klaver: 100 kg per ha.

De schrijver zegt terecht, dat deze cijfers in andere streken slechts met voorbehoud gehanteerd kunnen worden. Hij maakt verder onderscheid tussen **drachtwaarde** en **drachtbelang**.

De sneeuwbes heeft een zeer hoge **drachtwaarde**. De nektarafscheiding per bloempje per etmaal is 9,39 mg. Van **drachtbelang** kunnen we echter moeilijk spreken, daar de sneeuwbes niet in grote massa's voorkomt.

Een rij sneeuwbesen van 10 meter verhoogt de honingopbrengst niet, daarvoor zouden er vele honderden meters van deze struik nodig zijn. Maar ook als tussendracht (kruimeldracht zeggen vele imkers) is de sneeuwbes waardevol, omdat die ertoe leiden kan, dat de bijen doorgaan met broeden.

FRANSE HONINGOOGSTEN

We hebben dikwijls de indruk, dat zuidelijker gelegen landen gunstiger zijn voor de bijenteelt en dat de imkers daar meer honing winnen dan wij. In Apiculteur mei treffen we de volgende gegevens aan van G. Saint Germes over de gemiddelde honing oogsten in Frankrijk:

1964 per volk 15,4 kg;

1965 per volk 6,5 kg;

1966 per volk 9,3 kg;

1966 per volk 10,8 kg en

1968 per volk 8,74 kg.

Een kleine berekening leert ons, dat de gemiddelde oogst, die de Franse imkers volgens deze gegevens in de genoemde vijf jaren slingerden, 20 kg honing per volk per jaar bedroeg.

BIJENSTEEK

De angel van een bij is maar een paar millimeter lang en zijn temperatuur is die van de omgeving. De extra 10 centimeter en de extra 500 graden bestaan alleen in de verbeelding van wie gestoken wordt. New Zealand Beekeeper februari uit Bee Craft 1962.

Y.

De lezer schrijft!

Er wordt in de laatste Groentjes veel aandacht besteed aan de taken van H.B. en Afdelingsbesturen, waarbij een ieder op zijn wijze precies weet te vertellen wat de ander heeft nagelaten te doen.

De scheiding die door Willem wordt gemaakt in de **BEVORDERING** der bijenteelt naar binnen en naar buiten is duidelijk. Ook naar buiten, al is het dan erg jammer dat geen vlugschriften beschikbaar zijn om aan geïnteresseerden uit te reiken. Dezelfde Willem veronderstelt dat wellicht de grootste groep imkers de imkerij als een welkome bijverdienste beschouwt. Oké, die imkers brengen dus allemaal hun honing aan de man. Helaas is nog nooit iemand op het idee gekomen een pakkend affiche te ontwerpen ter ondersteuning van die verkoop.

Op het gebied „propaganda naar buiten” kunnen we ons echt nog wel uitleven.

Een motie wordt aangenomen om de afdelingen een lijst met adressen van de afdelingssecretarissen te zenden. Men gaat echter niet over tot uitvoering van deze motie. Er wordt geklaagd dat de sekretaris/redacteur zo weinig copy voor het groentje ontvangt; maar artikelen die een, al of niet terecht, vermeende versuffing aanklagen worden pas na aandrang uit de A.V. gepubliceerd.

Het is zeer zeker niet mijn bedoeling alles weer op te rakelen, maar misschien ziet u nu ook zelf in, geachte Willem, dat de levensvatbaarheid van de Vereniging niet alleen in de afdelingen zit, maar een wisselwerking is tussen de afdelingen en het Hoofdbestuur.

Daarmee onderschrijf ik tevens volledig uw betoog in het juli nummer wat betreft het niet-werkzaam zijn van de vele afdelingsbesturen. Uit de ingezonden stukken blijkt echter dat men de bijenteelt een goed hart toedraagt en actie wil zien. Mijns inziens beogen deze artikelen geen afbraak, maar effenen juist de weg om tot een bevordering der bijenteelt te komen.

Laat in het groentje afdelingen aan het woord die menen de juiste weg gevonden te hebben om de bijenteelt te bevorderen. Andere afdelingen kunnen hierdoor wellicht ideeën opdoen.

Vooruitlopend op uw instemming wil ik hier het verhaal vertellen van een afdeling in het westen

van het land, die meent deze weg gevonden te hebben.

Medespelers : 11 leden hobby-imkers

Kasmiddelen : f 67,10

Aktiviteiten : eerlijk verdelen van de suiker

Standplaats volken : op volkstuincomplex
Anno 1958

Enige nog zeer jonge imkers, vol idealen, gooiden de knuppel in het hoenderhok en kwamen met het schokkende plan om voor geïnteresseerde leerlingen van een lagere school één maal per maand een bijenpraatje te houden, gevolgd door droogimkeren in een klaslokaal tijdens de wintermaanden. Tijdens de zomermaanden zou de opleiding worden voltooid door echte bijenvolken te inspecteren. Voor een enthousiast aantal leerlingen werd een gestencild bijenblad „De Imme” uitgegeven en enige films vertoond voor de ouders en andere geïnteresseerden.

In dezelfde periode werd bekend dat de woningbouw binnen de invloedssfeer van de afdeling drastisch werd aangepakt en de volkstuinten, lees standplaats der volken, tijdelijk moesten verdwijnen.

Toen werd de idee geboren bij de Gemeente een verzoekschrift in te dienen om in de uitbreidingsplannen een bijenpark op te nemen. Voor dit alles was echter geld nodig, veel geld zelfs. Op hulp van buitenaf behoefde niet te worden gerekend, maar toch werd een manier gevonden de ideeën levensvatbaar te maken.

De kontributie werd drastisch verhoogd. Dit zette echter weinig zoden aan de dijk en daarom werd uitgezien naar een meer perspectief biedende vorm om de kas gevuld te krijgen, en die werd gevonden.

De geslingerde honing werd aan de afdeling verkocht tegen een vastgestelde prijs. Vervolgens werd deze honing door de leden aan de man gebracht, waarbij de meerprijs geheel ten goede kwam aan de afdelingskas. In de loop der jaren groeide hierdoor de post „Reservering Bijenpark” gestaag. Tevens werden ook de reizen naar de verschillende drachtgebieden ekstra belast. Nieuwe leden konden echter niet toetreden vanwege gebrek aan plaatsruimte voor de

volken. Reeds spoedig bleek dat de interesse van de zeer jonge groep scholieren voor de bijen moeilijk levend gehouden kon worden, waardoor van een herhaling werd afgezien.

Positiever resultaat werd bereikt bij de Gemeente Instanties. Een bijeneiland werd toegezegd wat was gelegen langs de oprit van een nieuw aan te leggen volkstuincomplex. De aanleg van sintelpaden en inplant van bomen en heesters werd door de dienst Beplantingen uitgevoerd, waarbij ruim rekening werd gehouden met onze wensen wat betreft de bijenweide. Het aantal leden van deze afdeling was echter gedaald tot het sociaal minimum. Met niet aflatende werklust werd de aanleg van het park in wording door een kleine kern ter hand genomen. Bijenstanden, die de toets der kritiek kunnen weerstaan, aangelegd en een onderkomen geplaatst. Kortom, het bijeneiland werd bijenpark en 31 mei van dit jaar kon een trots groepje imkers het park officieel in gebruik nemen.

Drie nieuwe leden was het openingsresultaat. Vol goede moed gaan deze imkers verder met de honingverkoop, waardoor het mogelijk is geworden ook een motormaaimachine aan te schaffen.

Hopenlijk kunnen ze in de toekomst nog meer nieuwe leden begroeten op hun bijenpark „DE STERTSELAER” gelegen in verstedelijkt Amsterdam Noord Buiksloot.

J. A. Zoet, Nieuw Venneep.

Kort commentaar van Willem „Eerbiedige hulde”.

De lezer schrijft :

STEELKUST VAN DE BIJEN

Het is bekend, dat de bijen gedurende de heidedracht zeer steeklustig zijn en ik heb het reeds lang afgeleerd op de heide in een kast te kijken, om te zien, of de honingkamer al vol is. Dit jaar had ik echter een nieuwe ervaring, toen, tussen 17 en 29 juni een uitzonderlijk rustig en niet stekkerig volk, zó steeklustig werd, dat ik een kap moest gebruiken, iets wat ik bij hoge uitzondering doe en wat voor het volk de konsekwentie heeft, dat ik bij de eerste gelegenheid de koningin verwissel tegen een goedaardiger exemplaar. Na 29 juni was het volk weer de oude en zo rustig en zachtaardig als voorheen. Er waren geen uitwendig onrustmakende factoren, er was geen moerloosheid en een ander zachtaardig volk toonde precies hetzelfde, zodat ik vermoed, dat de aciadracht de oorzaak was. Ik zou graag weten, of andere imkers dezelfde ervaring hebben gehad, dit jaar of andere jaren. Verder of er literatuur bekend is over het veranderen van de steeklust van de bijen gedurende de dracht op bepaalde bloemen.

M. Naeff, Huizen (N.H.)

KORTE BERICHTEN

HONING- EN BIJENMARKT TE UGCHELEN

Onze 3de Honing- en Bijenmarkt wordt gehouden op zaterdag 30 september a.s. in en om het gebouw Ughelens Belang aan de Boogaardslaan te Ughelen. Zie onze mededeling daaromtrent in het augustusnummer van ons blad. Uitsluitend nederlandse honing wordt toegelaten. De aanvoer sluit om 8.30 uur. De aangevoerde honing zal worden gekeurd. Voor het beste product in de verschillende klassen zijn fraaie prijzen beschikbaar. Er zal worden gezorgd voor ruime aanvoer van imkersartikelen. Schrijft vroegtijdig in en in ieder geval voor 17 september.

Inschrijvingen richten aan B. Zweers, Nikkelweg 1 Apeldoorn, of A. van Putten, Hoenderlosche weg 20 Ughelen, die u ook alle gewenste nadere inlichtingen kunnen verstrekken.

Bestuur afd. Ughelen.

HONING- EN BIJENMARKT IN EERBEEK

Op zaterdag 27 september a.s. wordt te Eerbeek, op het terrein van Café de „Korenmolen” de 61e Honing- en Bijenmarkt gehouden.

De honinggoogst is tot op heden goed geweest en als de heide door de droogte niet te veel verstek zal laten gaan, kunnen we weer verzekerd zijn van een flinke honingaanvoer.

De aanvoer van honing- en van bijenvolken moet vóór 9 uur plaats vinden, omdat dan de jury aanvangt met de keuring.

De markt wordt om 11.00 uur geopend, en de Eerbeekse muziekvereniging zal daarna de sfeer verhogen door het spelen van marsmuziek.

De firma van Dam zorgt voor de imkersartikelen en neemt uw oude raat in.

Behalve enkele andere stands zullen ook de korfvlechters weer aanwezig zijn. Zij zullen artikelen die zij gevlochten hebben mee brengen en ten verkoop aanbieden.

Terwille van een goede verdeling der plaatsruimte is het noodzakelijk, dat degene die met honing op de markt wil komen dit opgeeft aan de secretaris vóór 25 september a.s. U ontvangt dan per omgaand en gratis het bekende programma.

We hopen dat ook dit jaar de Eerbeekse honing- en Bijenmarkt een goed besluit zal zijn van het bijenjaar en roepen u graag een „tot ziens in Eerbeek” toe op zaterdag 27 september.

A. H. Verbeek
secretaris Afd. Eerbeek
Kloosterstraat 21
Eerbeek — Telefoon 08338-1533

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

Wijziging adres en telefoonnummers van hoofdbestuursleden.

Veluwe. Het telefoonnummer van de hr. H. G. Maa-gendans is gewijzigd in 085-426780.

Drente. Het telefoonnummer van de heer P. Wijchman is gewijzigd in 05920-13497.

Zuidholland. Het adres van de heer W. C. van Werkhoven is gewijzigd in Bramantestraat 189. Nog niet telefonisch aangesloten.

IN MEMORIAM

Ons bereikte het droeve bericht, dat op 25 juli op 71-jarige leeftijd overleed, onze oud-secretaris-penningmeester, de heer

G. A. EPPINK

Als mede-oprichter van onze afdeling heeft hij, gedurende de eerste jaren als secretaris en daarna als secretaris-penningmeester tot aan het ogenblik dat hij weer naar z'n geliefde Gelderland terugkeerde, onze vereniging met grote trouw en nauwgezetheid gediend. Eenvoud, oprechtheid en een grote bescheidenheid sierden hem. Een imker van het echte ras, een vriend van bloemen en bijen, maar bovenal een goede vriend van ons allen, ging met hem heen. Moge hij rusten in vrede.

Namens de Afd. Dordrecht en Omstreken
A. de Groot

IN MEMORIAM

Op 30 juli j.l. overleed op 64-jarige leeftijd de Heer G. J. Mugge, die de laatste jaren als timmerman onze afdeling houtbewerking verzorgde. Hoewel reeds enige tijd ernstig ziek, kwam zijn heengaan toch nog onverwacht. Wij hebben hem op 2 augustus naar zijn laatste rustplaats begeleid, waar de wnd. voorzitter in een kort afscheidswoord de dank van de vereniging en het medeleven met de nabestaanden vertolkte.

H.B. en personeel Bijenhuis.

IN MEMORIAM

Tot ons leedwezen overleed plotseling op 18 juli in de ouderdom van 80 jaar ons oudste lid

JACOB WAGTER

Hij was begiftigd met de eremedaille van onze vereniging en een zeer bekwaam en ijverig lid onzer afdeling, die nooit op onze vergaderingen ontbrak.

Bestuur afd. Wollega.

IN MEMORIAM

Na een langdurig ziekbed overleed ons lid

B. CH. STEGEMAN

Jarenlang was hij een trouw bezoeker onzer vergaderingen en was steeds bereid iedereen met raad en daad terzijde te staan.

Hij ruste in vrede.

Bestuur afd. Hengelo (O.)

IN MEMORIAM

Op 3 augustus is plotseling van ons heengegaan de Heer

H. H. A. AARNINK

in de ouderdom van 64 jaar.

Onze vereniging verliest in hem een actief bestuurslid en een goed imker.

Afd. Haaksbergen.

WIE SCHAFT RAAD ?

Mijn bijen heb ik voor de inwintering 13 kg. suiker gevoerd. De volken waren sterk en hadden veel jonge bijen. Ik was er gerust op dat ik ze goed ingewinterd had. In februari bij een temperatuur van 11 gr. zag ik de bijen uitvliegen voor de reinigingsvlucht. Bij het terugvliegen naar de kast zag ik verschillende bijen die op de grond vielen en na enig stuip trekken dood bleven liggen. Na een dag of wat lag er een hele laag dode bijen voor de kasten. Van mijn zes kasten heb ik maar twee volkjes overgehouden. Ik houd nog maar een jaar of vier bijen. Nu is mijn vraag wat heb ik verkeerd gedaan of kan het een oorzaak hebben, die niet mijn schuld is. Zoudt u deze vraag in ons Groentje willen beantwoorden? Bij voorbaat heel hartelijk dank.

L. Boersma, Groningen.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: Simplexkasten dubbelwandig met 2 broedkamers of broed- en honingkamer, dak met zink, groen met witte banden f 29,50. Spaarkasten origineel, geheel compleet met extra honingkamer, voerbak, dak met zink, groen geschilderd f 57,50. Observatiekasten voor 2 broedramen, compleet met glas en voerinrichting f 45,—. Zesraamskastje, dak met zink, extra binnendekeel met ramen f 17,50; voerbak lr. Mommers f 12,—. Voerraam f 1,50. Draadrooster f 3,—. Bijenkap of sluier f 6,—. Stamphoning f 1,70 per kg bij 15 kg Honingslingers 3 en 4 raams. Het adres sinds 1896, Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 03462 - 13 03, giro 377905.

TE KOOP: Honing met eerste prijzen bekroond. Fruithoning f 2,25, Lindehoning f 2,20, Klaverhoning f 2,15. Heidehoning f 4,50, alles per kg bij 25 kg. HET VAN OUDS BEKENDE ADRES Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 03462 - 13 03 giro 377905.

GEVRAAGD: Bijenvolken in kasten en korven. Honingslingers, Spaarkasten en wat u verder verkopen wilt, betaling contant. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 03462 - 13 03.

TE KOOP: Bisschopsmutsen, Boerenkastjes, Roodkoperen wasemmers en vormen. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 03462 - 13 03.

WIE HELPT BEGINNELING aan „Het grote bijenboek“, geschreven door R. P. J. Groenveld? P. J. Vogelaar, Bischofstraat 1, Dordrecht.

WIJ KOPEN alle soorten Bijenhoning, Ruwe- en Zuivere Bijenwas, Propolis. ARKADIA, Lochem. Telefoon 05730 - 1827/2219.

GEVRAAGD: Bijenboeken — maandschriften (oude jaargangen), foto's en krantenknipsels. Brieven aan: A. P. Posthumus, Bijenstand „De Imker“, Bergweg 21, Veenendaal.

GEVRAAGD: Spaarkasten zonder bijen. Brieven aan: A. P. Posthumus, Bijenstand „De Imker“, Bergweg 21, Veenendaal. Tel. p/a De Ruiter, 08385 - 1 15 90.

AANGEBODEN: Carnika koninginnen, bevrucht op Schiermonnikoog, teelt 1969, aan de leg, Prijs f 25,— per stuk, verzending niet-franco. Ook 3- en 6-raamskastjes met Carnika-koninginnen aangeboden. Afd. Enschede, p/a H. H. Schutte Jzn., Sportlaan 22, Enschede. Tel. 05420 - 1 81 65.